

➤ Въведение към екологичните стандарти ISO 14000

В условията на пазарни отношения и конкуренция все повече организации са заинтересувани да постигат и демонстрират стабилна екологична дейност чрез контролиране на въздействието на техните дейности и продукти върху околната среда.

Международните стандарти ISO 1400 се отнасят до корпоративното управление на околната среда. Те предоставят на организациите елементите на ефективна система за управление на околната среда, която може да бъде интегрирана с други изисквания към управлението и да помогне на организацията да постигне екологичните и икономически те си цели.

Стандартите ISO 14000 изискват качество в управлението на екологията. В този смисъл те имат сходна структура и изисквания основно със стандартите ISO 9000 за качество на производствения процес, с ISO 45000 за здраве и безопасност при работа и могат да бъдат обединени при изграждането на интегрална система на управление на организацията.

Международните стандарти по управление на околната среда ISO 14000 включват фамилия от отделни стандарти. Всеки от тях регламентира част от изискванията за изграждане на система за екологичен мениджмънт в предприятието.

Екологичните стандарти ISO 14000 под общото понятие **Управление на околната среда** се разделят на два раздела:

I. Оценяване на ефективността на организацията по отношение на взаимодействието с околната среда. Тук се отнасят:

- Стандартите ISO 14001, 2, 3 и 4, които по същество определят системата за управление на околната среда (СУОС);

Стандарт ISO 14001 описва СУОС или общите изисквания за управление на околната среда в дадена фирма. Той се възприема като базов за подхода ISO 14000 по отношение на ефективността и одита на екологичното управление.

- Стандартите ISO 14010, 11 и 12 са свързани с одитинга на СУОС в организацията.

II. Оценяване на продуктите. Тук се отнасят:

- Стандартите за екологичното обозначаване и идентификация на продуктите- ISO 14020, 21 и 23;

- Стандартите за оценяване на жизнения цикъл на продукта /ОЦЖП/: ISO 14040, 41,42 и 43.

➤ **Кратък преглед на стандарт ISO 14001**

Стандартът ISO 14001 е основният стандарт, по който се изгражда системата за управление на околната среда (СУОС). Представлява документ-спецификация, който служи като основа за регистриране по ISO или официалния стандарт, който се използва от всички организации, желаещи техните СУОС да бъдат международно сертифицирани.

Стандартът ISO 14001 се отнася за всяка фирма, която желае да разработи, поддържа и оптимизира СУОС с цел да докаже, че работи, спазвайки екологичното законодателство и придържайки се към международните стандарти в областта на околната среда.

Целта на ISO 14001 е да поддържа защитата на околната среда в баланс със социално-икономическите реалности.

✓ **История на стандарт ISO 14001**

Версиите на ISO 14001 са:

14001:1996: Системи за управление на околната среда. Спецификация с насоки за използване. Издаден е през 1996 г. като наследник на Британския стандарт BS 7750. Чрез него се демонстрира ангажираност към опазването на околната среда.

Актуализиран е през през 2004 като:

ISO 14001:2004 (БДС EN): Системи за управление на околната среда. Изисквания с указания за използване. Стандартът носи **идеята за непрекъснато подобрене** и определя изискванията към СУОС, която може да се интегрира с изискванията за управление, заложи в ISO 9000:2005, международен стандарт за управление на качеството на целия производствен процес.

ISO 14001:2015 (БДС EN): Системи за управление на околната среда. Изисквания с указания за прилагане е нова версия, публикувана на 15.09.2015.

Възниква в отговор на нарастващите изисквания за преход към зелена икономика и рационално използване на ресурсите. Версия ISO 14001:2015 заменя второто издание (ISO 14001:2004) и **предлага изцяло нова структура на системата за управление на**

околната среда с цел улесняване на интегрирането с други системи за управление (ISO 9001, OHSAS 18001/ISO 45001 и др.).

ISO 14001:2026 Системи за управление на околната среда. Изисквания с насоки за използване. Изданието от 2026 г. затвърждава връзката между опазването на околната среда и бизнес резултатите. Обновеният стандарт надгражда ISO 14001:2015 с по-ясна структура, по-лесна навигация и по-силно съответствие с днешните екологични приоритети и съвременните екологични предизвикателства като климатични промени, биоразнообразие и устойчиво използване на ресурси.

Започва преходен период от 3 години (до 2029 г.), през който организациите трябва да преминат към новата версия.

ISO 14001 е съпътстван от ISO 14004: Системи за управление по отношение на околната среда. Общо ръководство за принципите и техническото обезпечаване, системите и методите за внедряване. Дава насоки на организацията за създаване, прилагане, поддържане и подобряване на стабилна, надеждна и сигурна система за управление по отношение на околната среда.

✓ Акценти на ISO 14001

- определяне на рисковете и възможностите за гарантирано постигане на набеязаните цели;
- определяне на контекста на организацията и заинтересованите страни;
- интегриране на екологични аспекти и въздействия в стратегическото управление на риска;
- повече ангажираност от страна на висшето ръководство – лидерство.

✓ Предимства на ISO 14001

Внедряването на система за управление по околна среда е стратегическо решение, което помага на организацията да подобри своята резултатност по отношение на околната среда и да постигне устойчиво развитие, чрез:

- опазване на околната среда чрез предотвратяване или намаляване на неблагоприятните въздействия върху нея през целия жизнен цикъл на продукта или услугата;
- прилагане на екологосъобразни алтернативи, усилващи пазарната позиция на организацията;
- насоченост към управление на рисковете и възможностите;
- подобряване на репутацията на организацията;